

Tárgy: Indítvány alkotmányellenesség utólagos megállapítására

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az alábbiakban indítványt terjesztek elő

- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § 6. pontja (a *hozzájárulás* definíciója),
- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. § (1) és (2) bekezdése,
- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 6. (1), (2), (3) bekezdése és 30. §-a
- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 21. § (1) és (7) bekezdése,
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 136. §-a,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüaktv.) 4. § (1) és (2) bekezdése,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 7. § (3) és (5) bekezdése,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 13. § f) pontjában szereplő „*illetve szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás során*” szövegrész
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 17. § (2) bekezdése,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 15/A., 16., 16/A., 19., 21., 25. és 32. §,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 23. § (1) bekezdés b) pontja
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 26. §-ában „a 13. §,” szövegrész
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 29. § (1) c) pontja, továbbá (2), (3) és (4) bekezdései,
- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 30. § (1), (2), (3), (4), (5), (6) bekezdései

alkotmányellenességének megállapítására, és a hivatkozott jogszabályi helyek, illetve dokumentumok megsemmisítése tárgyában.

Arra is kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy mondja ki a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességét is, amiatt mert abban nincs szabályozva az a kérdés, hogy mi legyen egy jogszabály hatályának megszűntével (alkotmánybírósági törlésével) előálló helyzetben a korábban e (később alkotmányellenesnek bizonyult) jogszabály alapján gyűjtött személyes adatok sorsa. A véleményem az, hogy ezeket rövid határidőn belül törölni kellene ellenőrzött körülmények között. Ugyanis az Alkotmánybíróság nem visszamenő hatállyal szünteti meg az alkotmányellenesnek bizonyult jogszabályt, hanem

az elbírálás időpontjától kezdve, aminek következtében olyan jogi helyzet áll elő, mintha az e jogszabály alapján a múltban gyűjtött adatok kezelése, sőt további kezelése jogszerű volna.

A jelenség könnyebb áttekinthetősége érdekében mellékelten megküldöm az Infokommunikáció és a Jog c. folyóirat számára megküldött tanulmányomat, valamint két bírósági határozatot (Csongrád megyei Bíróság 2.Pf.22.789/2008/3, Fővárosi Ítéletábrla 2.Pf.20.747/2009/3), amelyek adatvédelmi perekben születtek és illusztrálják az ebben az indítványban leírt gondolatmenetemet.

Preambulum

Az elmúlt években számos indítvánnyal fordultam a Tisztelt Alkotmánybírósághoz, amelyekben az egészségügyben alkalmazott, törvényi kényszeren alapuló adatkezelés ellen kívántam fellépni, és kértem ezeknek a jogszabályi helyeknek a megsemmisítését. Ezek a következők: 728/B/2004, 1034/E/2005, 861/B/2006, 937/B/2006, 1066/E/2007, 129/B/2008, 1193/B/2008, 1249/E/2008, 53/B/2009, 237/D/2009, 800/B/2009, 1065/B/2009. A fő hivatkozási alapom erre a Magyarország által is ratifikált¹, az Európa Tanács ETS-005 számú, Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt (ECHR, European Convention on Human Rights) nevű, nemzetközi egyezmény 8. cikke volt, amely a magán- és családi élet háborítatlanságát védelmezi olyan módon, hogy az elnyomó állam elé korlátokat állít. Ezek a korlátok csupán a társadalmi élet bizonyos területein engedik meg törvényi erő(szak) alkalmazását, és ekkor is az alkalmazott kényszerintézkedésnek szükségesnek, törvényesnek és arányosnak kell lennie. A saját egészség megóvása nem szerepel azok között a területek között – az egyezmény szerint –, ahol az elnyomó állam törvénnyel beavatkozhat az egyén önrendelkezésébe.

Tisztában vagyok avval, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmánya sajnálatos módon semmilyen korlátot nem állít az elnyomó állam beavatkozásai elé, tehát nem ismeri el a Római Egyezményben garantáltan biztosított korlátozásokat. Ennek következtében az Alkotmánybíróság mandátuma viszonylag szűk keretek között mozog – hiszen az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Római Egyezményt bármely másik magyar törvény felülírhatja, és annak alkotmányellenességét nem lehet az Alkotmányból levezetni. Figyelembe véve a magyar jogrend e sajátosságát, egyedül a kényszerintézkedés aránytalanságára, illetve az Alkotmánybíróság korábbi ítéleteire lehet apellálni. Utóbbiakban itt-ott fellelhetők a Római Egyezmény egyes foszlányai, amelyeket az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz fűződő jogból, bonyolult okfejtéssel, vért izzadva vezetett le.

Szeretném előadni, hogy az egészségügyben alkalmazott kényszer orvosi vizsgálat, kényszer adatkezelés (adatfelvétel, tárolás, szenzitív, akár határozottan intim adatoknak kényszerrel történő továbbítása, felfedése országos hivatalok előtt) az emberi méltóság ellen elkövetett legdurvább beavatkozás, ami európai jogállamban elképzelhetetlen. A magán- és családi élet szentségének lábbal tiprása, az orvosi etika évszázados hagyományainak semmibevétele. A kényszerített orvosi kutatás elrendelése miniszteri rendelettel a náci fasizmust hozta vissza egy magát európai jogállamnak nevező ország jogrendjébe.

Ugyanakkor azt is előadom, hogy az egészségügyi kormányzat lényegében belekényszerült ebbe a zsákutcába. Hiszen az egészségügyi és a hozzájuk tartozó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 12. §-ában határozottan az szerepel, hogy az egészségügyi adatkezelés önkéntes beleegyezésen alapul. Hogy ezt végül a

¹ Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény

joggyakorlat törvényi kényszer alapján elrendelt kényszerintézkedésnek tartja, amely ellen semmilyen tiltakozási lehetőség, vagy jogorvoslati eljárás nincs – annak oka a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. § (2) bekezdése. Ebben csak teljesen önkéntes vagy törvényi kényszeren alapuló adatkezelés szerepel mint lehetőség különleges személyes adatok kezelésére. Egyéb lehetőség nincs. Így azután, ha bármely társadalmi területen valamilyen törvény szabályozná az adatkezelést, ott azonnal az Avtv. szerint törvénnyel elrendelt kényszer adatkezelés történik.

Ez a megközelítés azonban több ponton vet fel alkotmányossági problémát. Először is, az Európai Parlament és a Miniszterek Tanácsa 95/46/EK adatvédelmi irányelve biztosítja az adatkezelés elleni tiltakozás jogát, amely szerepel a magyar adatvédelmi törvényben is (Avtv. 16/A. §) ugyanakkor az nem érvényes a törvénnyel elrendelt adatkezelésekre – vagyis Magyarországon lényegében nincs², mivel minden adatkezelés törvénnyel van elrendelve. Pontosabban szólva, kizárólag a kutatási és üzletszerzési, közvélemény-kutatási célokból történő adatkezelés ellen lehet tiltakozni. Az Alkotmány 57. §-a biztosítja a fellebbezés jogát minden olyan hatósági intézkedés ellen, amely valamely alapjogot sért (pl. az Alkotmány 59. § (1) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez fűződő jogot). A törvénnyel elrendelt adatkezeléseknél egyetlen sem áll rendelkezésre olyan intézményesített jogorvoslati lehetőség, amely lehetőséget adna az adatkezelés elleni tiltakozásra, vagy bizonyos adatok át nem adására. Bírósági jogorvoslati lehetőség csupán akkor áll rendelkezésre, ha az adatok kezelése nem az érvényes jogszabályok alapján történik. Amikor az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében biztosított információs önrendelkezés alapjogát törvény korlátozza, akkor az Alkotmány 57. § (5) bekezdése szerint a fellebbezés jogát is kellene a törvénynek szabályoznia, a fellebbezés jogának korlátozása pedig kizárólag kétharmados törvénnyel lenne lehetséges.

Ha megnézzük az egészségügyi személyes adatok kezelését előíró törvényeket, azok egyike sem kétharmados, pl. az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény, a társadalombiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény, az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény, de ha már itt járunk, akkor sem a hitelintézeti törvény, sem az áramszolgáltatásról, sem a gázszolgáltatásról szóló törvény – hosszan sorolhatnám még –, ezek egyike sem ad lehetőséget az adatkezelés elleni tiltakozásra, sem pedig a bíróság előtti jogorvoslatra. Az Avtv. 17. §-a alapján az érintettek jogorvoslati lehetőségért az lakóhelyük szerinti illetékes bírósághoz fordulhatnak. Azonban a bíróságok a törvénnyel elrendelt adatkezelésekkel szemben tehetetlenek. Az adatvédelmi törvény (amely egyedül kétharmados az említettek közül), 16. §-a tartalmazza azt a lehetőséget, amikor az állampolgárok fellebbezési és tiltakozási jogát korlátozni lehet, ugyanakkor látható, hogy az itt említett törvények a tiltakozási, fellebbezési és jogorvoslati jogot ennél sokkal nagyobb körben korlátozzák. A korlátozás nem is jó kifejezés, mert gyakorlatilag a fellebbezési, tiltakozási és jogorvoslati jogot teljes egészében elvonják. *(Az érintett jogait (11-15. §) törvény korlátozhatja az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében, továbbá állami vagy önkormányzati gazdasági vagy pénzügyi érdekből, illetve az Európai Unió jelentős gazdasági vagy pénzügyi érdekből, valamint a*

² Az Avtv. 16/A. § szerint:

(1) Az érintett tiltakozhat személyes adatának kezelése ellen, ha

- a) a személyes adatok kezelése (továbbítása) kizárólag az adatkezelő vagy az adatátvevő jogának vagy jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha az adatkezelést törvény rendelte el;
- b) a személyes adat felhasználása vagy továbbítása közvetlen üzletszerzés, közvélemény-kutatás vagy tudományos kutatás céljára történik;
- c) a tiltakozás jogának gyakorlását egyébként törvény lehetővé teszi.

foglalkozások gyakorlásával összefüggő fegyelmi és etikai vétségek, a munkajogi és munkavédelmi kötelezettségszegések megelőzése és feltárása céljából – beleértve minden esetben az ellenőrzést és a felügyeletet is -, továbbá az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében.) Ez a paragrafus a Római és az ETS-108 számú strasbourgi adatvédelmi egyezmény rendelkezéseiből származik, szerepel a 95/46/EK irányelv 13. cikkében is, de egyelőre a jogalkotásban sehol sem veszik figyelembe. Az Avtv. 16. §-a szerint egészségügyi okokra hivatkozva az adatkezeléssel szembeni jogorvoslati lehetőséget nem lehetne megtagadni.

Összefoglalva, a kétpólusú adatkezelés (önkéntes *versus* törvényileg kötelező) alkalmazása elképzelhetetlen alkotmányossági diszkrepanciát okoz. A személyes adatok védelme helyett az állami irányítást belekényszeríti egy olyan zsákutcába, amelyben az alkotmányos alapjogok jelentős sérelme valósul meg: nevezetesen az ugyancsak a Római Egyezményben és szerencsére a magyar Alkotmány 57. §-ában is garantált hatékony jogorvoslati lehetőséghez való jog, illetve a tiltakozáshoz való jog elvonásra kerül. Az állami irányítás minden esetben kénytelen törvényt hozni az adatkezelésről, ráadásul előre le kell(ene) rögzíteni az adatkezelések céljait, a kezelt adatok körét, ami gyakorlatilag nem lehetséges. Ezzel egy korlátlanul tobzódó jogi anarchia kezdődik el, aminek következtében ma Magyarországon mintegy száz törvény és nagyjából ötszáz rendelet foglalkozik személyes adatok kezelésével, amelyek azonban általában elszakadnak a valóságtól, mivel ennyi jogszabályt nem lehet folyamatosan módosítani a felmerülő igények szerint. Ráadásul a gyakorlatban megvalósított adatkezelések sem a törvények sem pedig a rendeletek előírásait nem tartják be. Az ellenük fellépő állampolgár teljesen kiszolgáltatott és tehetetlen, mert rendszerint a törvényeket olyan általánosan fogalmazzák meg, hogy az biankó felhatalmazást minden adatkezelésre, köztük a személyes adatok védelméhez való jognak a legdurvább megsértésére. Ezért ebben az esetben az Alkotmány 2. §-ának a jogállamiságnak is jelentős sérelme merül fel.

Az Európai Unió más államainak jogában ezzel szemben a következő a helyzet. Ez szerepel pl. az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország, Svédország, Dánia, Belgium, ... adatvédelmi törvényeiben. Az Európai Parlament és a Miniszterek Tanácsának 95/46/EK adatvédelmi irányelve³ 7. cikke szerint, személyes adatok kezelésére több lehetőség is van:

- a) az érintett ahhoz egyértelmű hozzájárulását adta; vagy
- b) az adatfeldolgozás olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges; vagy
- c) az adatfeldolgozás az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettségnek teljesítéséhez szükséges; vagy
- d) feldolgozásuk az érintett létfontosságú érdekei védelméhez szükséges; vagy
- e) az adatfeldolgozás közérdekből elvégzendő feladat végrehajtásához vagy az adatkezelőre, illetve az adatokról tudomást szerző harmadik félre ruházott hivatali hatáskör gyakorlásához szükséges; vagy
- f) az adatfeldolgozás az adatkezelő, vagy az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogszerű érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezeknél az érdekeknél magasabb rendűek az érintettnek az 1. cikk (1) bekezdése értelmében védelmet élvező érdekei az alapvető jogok és szabadságok tekintetében.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:HU:HTML>

Ez azt jelenti, hogy számos esetben az adatkezelés lehetőségét nem egy kötelező érvényű törvény, hanem az adatvédelmi törvény általános felhatalmazása biztosítja. Az a.) és a b.) pontok a lényegében önkéntes adatkezelések, mivel a polgári jogi szerződés szabályozott módon felbontható; a c.) jelenti a jogi (itt most törvénnyel szabályozott) kötelezettséget; a d.) pont a Római Egyezményből és az élethez való jogból levezethető lehetőség. A többi esetben közérdekből, hivatali feladat ellátásához, harmadik fél jogos érdeke alapján, ... is van lehetőség személyes, sőt, akár különleges személyes adat kezelésére is. Ezek ellen azonban kifejezetten fel lehet lépni: a 95/46/EC irányelv 14. cikke szerint az e.) és az f.) pontokban történő adatkezelések ellen tiltakozási joga van az érintetteknek, és bírósági úton jogorvoslati lehetősége is. Magyarul, egy jelentősen szabadabb, de az érintettek számára jóval több garanciát nyújtó adatkezelést valósítanak meg, amelyben az állami szféra működéséhez szükséges adatkezelések jelentős részét nem kell törvénybe foglalni. Egészen addig folyhat az adatkezelés, ameddig egy vagy több érintett bírósághoz nem fordul és kéri az esetleg túlzott, aránytalan, stb. adatkezelés felülvizsgálatát. Ha az érintettek számára kedvező döntés születik, akkor az adatkezelést megváltoztatják.

Magyarország azonban nem vette komolyan a 95/46/EC irányelv végrehajtására vonatkozó köteletségét, ezért kénytelen vagyok a Tisztelt Alkotmánybírósághoz fordulni, és kérni, hogy az 1992. évi LXIII. törvényben szereplő kétpólusú adatkezelést kikényszerítő 3. § (1) és (2) bekezdéseket semmisítse meg az Alkotmány 2. §, 57. § (5), 54. § (1) és az 59. § (1) bekezdésébe ütközése alapján. Ezzel megszűnik a kétpólusú adatkezelés, és Magyarország visszatérhet az Európai Unió jogrendjében szokásos adatkezelési megoldásokhoz. Az európai jogrendben a törvénnyel elrendelt adatkezelések csak egy szűkebb körben kerülnek alkalmazásra. A többi esetben biztosított a tiltakozás joga, valamint ténylegesen van lehetőség bírósági jogorvoslatra. Az egészségügyre lefordítva ezt: természetesen járványügyi vagy jogi, nemzetbiztonsági, honvédelmi okokból van lehetőség kényszer adatkezelésre (ez szerepel a Római Egyezmény 8. §-ában), a 95/46/EK irányelv (34) preambuluma pedig a társadalombiztosítási és szociális rendszer működtetésére adott lehetőséget törvényi kényszer alkalmazására, egyéb esetekben azonban nincs lehetőség törvényi kényszer alkalmazására.

Szeretném azt is megemlíteni, hogy miután láthatóan a bíróságokról minden jogorvoslati próbálkozás jelenleg lepattan, ezért 2006. óta az egészségügyi irányítás elképesztő hatalom és információ koncentrációt valósított meg, gyakorlatilag egy negyedik hatalmi ággá fejlesztette magát, korlátlan adatkezeléssel, a tízmillió állampolgár korlátlan megfigyelésével, a magánélethez való jogukat gyakorlatilag megszüntette és a különleges személyes adataikat ellenőrzése alá vonta mindenféle tájékoztatás és jogorvoslati lehetőség nélkül. Különösen felháborító, hogy ez az állami beavatkozás megjelent az emberi test ellen elkövetett kényszer orvosi vizsgálatok elrendelésével, ami ellen ugyancsak semmilyen jogorvoslati lehetőség nincs. Ezek már az emberi méltóság elképesztően durva megsértései, ami a II. világháború rémtettei óta nem fordult elő európai jogállamban.

Az adatvédelmi törvény további jogszabályi helyeit később részletezet indokaim alapján az Alkotmány 2. § és 59. § (1) bekezdése alapján kérem megsemmisíteni. Az Avtv. 21. § (7) bekezdését az Alkotmány 61. § (1) bekezdésébe ütközése miatt, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 136. §-át az Alkotmány 54. § (1) és 59. § (1) és (2) bekezdései alapján kérem megsemmisíteni. Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény felsorolt jogszabályi helyeit pedig az Alkotmány 54. § (1), 57. § (5), 59. § (1) és (2) bekezdései alapján kérem megsemmisíteni.

Mivel a 95/46/EK adatvédelmi irányelv (34) számú preambuluma lehetőséget ad törvényi kényszer alapú társadalombiztosítási és szociális rendszer működtetésére, ezért ez az indítványom nem érinti a társadalombiztosítás adatkezelését. Azonban egy későbbi indítványomban azt is meg kívánom vizsgálni.

I.

A Magyar Alkotmány érintett paragrafusai:

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 2. § (1) bekezdése szerint:

(1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 54. § (1) bekezdése szerint:

(1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 57. §-a szerint:

(1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

(3) A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

(4) Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - a határozatok kölcsönös elismerése elvének érvényesülése céljából az Európai Unió jogi aktusai által meghatározott körben, az alapvető jogok lényeges tartalmát nem korlátozva - a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásában közreműködő más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot - a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan - a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 59. § (1) bekezdése szerint:

(1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a *személyes adatok védelméhez való jog*.

(2) A személyes adatok védelméről szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 61. § (1) bekezdése szerint:

(1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

Az egészségre vonatkozó személyes adatok különleges személyes adatok (lásd. 1992. évi LXIII. törvény 2. § (2)), azok között is az egyik legbizalmasabbak. Az egészségügyi adatok, a magánélet (magántitok, *privacy*) részét képezik, amelynek tiszteletben tartása alapvető kérdés egy jogállamban.

II.

Az Európai Emberi Jogi Egyezmény az 1993. évi XXXI. törvény szerint van hatályban Magyarországon. Ennek 8. cikkében ugyancsak szerepel:

1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

Az Alkotmánybíróság 15/1991. számú határozatában az információs önrendelkezésről leszögezte:

*Az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy **mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.** Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel a Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.*

*Bármilyen jogszabály, amely – az alkalmazott eljárásra tekintet nélkül – személyes adat felvételéről, gyűjtéséről, tárolásáról, rendezéséről, továbbadásáról, nyilvánosságra hozásáról, megváltoztatásáról, a tovább felhasználás megakadályozásáról, az adatból új információ előállításáról, vagy akármilyen más módon történő felhasználásáról (a továbbiakban: a személyes adat feldolgozásáról) rendelkezik, **csak akkor felel meg az Alkotmány 59. §-ának, ha garanciákat tartalmaz arra nézve, hogy az érintett személy az adat útját a feldolgozás során követni, és jogait érvényesíteni tudja.** Az erre szolgáló jogintézményeknek tehát biztosítaniuk kell az érintett beleegyezését a feldolgozásba, illetve pontos garanciákat kell tartalmazniuk azokra a kivételes esetekre nézve, amikor az adatfeldolgozás az érintett beleegyezése (esetleg tudta) nélkül történhet. E garanciális jogintézményeknek továbbá - az ellenőrizhetőség érdekében is – objektív korlátok közé kell szorítaniuk az adat útját.*

„Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez az jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. (...) A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, »készletre«, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes.” (ABH 1991, 40, 41-42.)”

Az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) számú határozatában az információs önrendelkezésről leszögezte:

*Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása. Ez történetileg kezdetben csak az egyenlő jogképességet jelentette, a modern alkotmányokban és alkotmánybírói gyakorlatban azonban már a méltóságban foglalt egyenlőség kifejeződik az abból eredő további jogokban is. Ennek az egyenlőségnek pedig érvényesülnie kell az alkotmányos jogvédelem síkján. **A testi épség és egészség joga nem értékesebb vagy védelemre érdemesebb jog az individuális szabadságjogoknál vagy például az önrendelkezési jognál.** Az egyenlő védelemre való jogot az emberi méltósághoz való jogban benne foglalt egyenlőség garantálja. Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében írt egyenlő méltóságból folyó egyenlőség alkotmányos elvét ezért is sérti az a jogszabályi rendelkezés, amely a nem*

vagyoni kártérítést csak a tartós vagy súlyos következményekkel járó személyiségi jogsértésekre korlátozza. (AB közlöny I. évf. 5. szám)

Az Alkotmánybíróság 36/2005. (X. 5.) határozatában az elektronikus megfigyeléssel kapcsolatban leszögezte:

... A magánszféra lényegi fogalmi eleme éppen az, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. Ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, akkor nemcsak önmagában a magánélethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó egyéb jogosultsági elemek, mint pl. az önrendelkezési szabadság vagy a testi- személyi integritáshoz való jog is sérülhet. (AB közlöny, XIV. évf. 10. szám)

Az AB 65/2002. (2002. december. 3.) határozata a szexuális szokásokra vonatkozó személyes adatok kezelésének tilalmáról az (MK 149/2002), III. fejezetében ez áll:

Dr. Harmati Attila különvéleményében ez áll:

2. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában nem alakultak ki elvek a magántitok önálló (személyes adatok védelmétől független) védelmére. Arra is tekintettel, hogy Magyarország törvénybe iktatta a magántitok védelmét is átfogó emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó jegyzőkönyveket (1993. évi XXXI. törvény), különösen fontos annak figyelembevétele, milyen gyakorlatot alakított ki az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) az Egyezmény alapján.

Az Egyezmény 8. cikkének 1. bekezdése a magánélet tiszteletben tartását mondja ki. Régen kialakult gyakorlat szerint ennek a rendelkezésnek a megsértését állapítják meg akkor, ha valaki más személy fizikai állapotára, egészségére vonatkozó tényeket meg nem engedett módon feltár (No. 7654/76, DVOv. Belgium, 1979. március 1-jei közlés). A Bíróság a szexuális magatartást a magántitok legerősebben védett körébe tartozónak tekinti és a védelem korlátozását, a magánéletbe való beavatkozást csak különösen súlyos okok fennforgása esetén tartja megengedhetőnek (Dudgeon v. the United Kingdom, 1981. október 21, A 45, 52. pont; Norris v. Ireland, 1988. október 26, A 142, 46. pont).

Az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdése a magánéletbe való beavatkozást törvényben meghatározott olyan esetekben engedi meg, amelyekben egy demokratikus társadalomban többek között a nemzetbiztonság, a közbiztonság, bűncselekmény megelőzése, közegészség védelme, mások jogainak védelme érdekében szükséges.

A Strasbourgban, 1981. január 21-én kelt, az egyéneknek a személyes adatok gépi feldolgozása során való védelméről szóló Egyezmény (kihirdette az 1988. évi VI. törvény) 9. cikkének 2. bekezdése az Egyezménynek említett rendelkezésével összhangban álló szabályt határoz meg. Eszerint szexuális életre vonatkozó személyes adatokat csak akkor lehet kezelni, ha ez egy demokratikus társadalomban - többek között - az állam biztonsága, a közbiztonság, bűncselekmények megelőzése érdekében, mások jogainak védelme érdekében szükséges.

A Bíróság álláspontja szerint az államoknak szűk mérlegelési lehetőségük van azoknak az eseteknek a meghatározásánál, amelyekben a magánélet tiszteletben tartásának elve alól az Egyezmény alapján kivételt lehet tenni (A.D.T. v. the United Kingdom, 2000.

július 31, 16. pont). Különösen fontosnak tartja a Bíróság az egészségügyi adatok titkosságát a beteg és az orvos (egészségügyi ellátó szervezet) viszonyában: nagyon szigorúan kell vizsgálni minden olyan szabály megengedhetőségét, amely lehetővé teszi, hogy a beteg egészségügyi adatait más személlyel a beteg hozzájárulása nélkül közöljék (Z. v. Finland, 1997. február 25, No. 22009/93, 95-96. pont). A Bíróságnak ez a gyakorlata egyébként megfelel az Európa Tanács miniszteri bizottsága 1989. október 24-i, R (89) 14. számú ajánlásában foglaltaknak. Az ajánlás a HIV fertőzéssel összefüggésben jelentkező etikai kérdésekről szól és I. B pontjában a beteg adatainak titkosságát kiemelve hangsúlyozza, hogy a fertőzött személy partnerének - rendkívüli esetektől eltekintve - csak a beteg hozzájárulásával lehet a fertőzésről tájékoztatást adni.

Az állapítható meg tehát, hogy az Egyezményen alapuló gyakorlat a magántitok védelmét szigorúan értelmezi:

- ennek a jognak a korlátozása fontos közérdek vagy más személy jogainak védelmében fogadható el,
- a magántitok körén belül is fokozott védelmet élveznek az egészségügyi, valamint a szexuális életre vonatkozó adatok,
- különösen szigorú titoktartási kötelezettség érvényesül az orvossal (egészségügyi ellátó szervezettel) szemben.

4. A magántitok sérelme szempontjából jelentős szerepe van az Eüatv. 13. §-ának. Ez a szabály meghatározza azokat az eseteket, amelyekben az érintett személy köteles a betegellátó felhívására egészségügyi és személyi adatait átadni. A magántitok védelmének elvével szemben áll az Eüatv. 7. § (2) bekezdésének b) pontja is, amely szerint az egészségügyi adatok kezelője mentesül a titoktartási kötelezettség alól, ha az egészségügyi és személyazonosító adat továbbítása törvény előírásai szerint kötelező; az adattovábbításra vonatkozó - a magántitok védelmével kapcsolatban figyelembe veendő - szabályokat az Eüatv. 23. és 26. §-a tartalmazza.

Az Eüatv. 13. §-ának az adatközlési kötelezettség eseteit meghatározó a)-e) pontjai az egészségügyi ellátással állnak összefüggésben, g) pontja pedig a nemzetbiztonsággal. A 13. § f) pontja az adatközlési kötelezettséget a bűnüldözés és bűnmegelőzés célján, továbbá az ügyészégi és bírósági eljárásokon kívül a szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárásra állapítja meg, feltéve, hogy az illetékes szerv vizsgálatot rendelt el.

Az Eüatv. 23. §-ának (1) bekezdése az adattovábbítási kötelezettséget - többek között - a szabálysértési eljárásra mondja ki.

...

5. Az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése szerint törvény az alapvető jogok lényeges tartalmát nem korlátozhatja. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 59. §-ában meghatározott jogokra is megállapította, hogy azok a lényeges tartalom kivételével korlátozhatók, nem abszolút érvényűek [2/1990. (II. 18.) AB határozat, ABH 1990, 18, 20.]. Ugyancsak az 59. §-ra vonatkozóan már 1990-ben kimondta azonban az Alkotmánybíróság azt az alapvető jogok korlátozásának vizsgálatánál általában alapul szolgáló elvet, hogy a korlátozás akkor felel meg az alkotmányos követelményeknek, ha a korlátozás szükséges és az elérni kívánt cél fontosságával az okozott sérelem arányban áll [20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69, 70-71.].

Az Alkotmánybíróság ismételen foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a büntetőeljárás keretében alkotmányosnak tekinthető-e az önrendelkezési jog korlátozása. A korábbi gyakorlat elemzése, valamint az Egyezmény és a Bíróság határozatai alapján kimondta, hogy az elmeállapot vizsgálatának elrendelése nem alkotmányellenes (1234/B/1995. AB határozat, ABH 1999, 524, 530-532.).

Az Eüatv. 13. §-ának f) pontjában feltüntetett esetek közül a büntetőhatalom gyakorlását szolgáló eljárásoknál az Alkotmánybíróság korábbi határozatai által meghatározott körben, az Egyezmény 8. cikke 2. bekezdésének megfelelően, a magántitok védelmének korlátozása megengedett lehet. Nem tartozik azonban ebbe a körbe a szabálysértési és a közigazgatási hatósági eljárás.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény bevezetőjében is azt emeli ki, hogy a törvény célja a bűncselekményekhez képest enyhébb fokban veszélyes magatartásokkal szemben való fellépés biztosítása. Az enyhébb fokban veszélyes magatartásokkal szemben való fellépés nem teszi alkotmányosan elfogadhatóvá azt, hogy a beteget az Eüatv. 13. § f) pontja alapján magántitkainak (szexuális szokásainak) közlésére kötelezzék.

Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 1. §-a szerint a törvény a közigazgatási szervek hatósági eljárásának szabályozásával az államigazgatási feladatok eredményes ellátását biztosítja. A 29. § (3) bekezdése kimondja, hogy hivatásbeli titoknak minősülő tényről tanúként nem hallgatható meg az, aki foglalkozásánál fogva titoktartásra köteles, kivéve, ha a titoktartás alól az arra jogosított személy felmentést adott. A szabálysértési eljáráshoz hasonlóan az államigazgatási eljárás esetében sem állapítható meg, hogy olyan érdek állna fenn, amelynek alapján a magántitok védelmének alapvető jogát általános jelleggel korlátozó, az egészségügyi adatok közlési kötelezettségét meghatározó szabály alkotmányosnak volna tekinthető.

Mіндеzek alapján véleményem szerint az Eüatv. 13. § f) pontjából a „szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás” szövegrész megsemmisítésének van helye.

A fentiek alapján az is megállapítható, hogy az Eüatv. 23. § (1) bekezdés b) pontjának az egészségügyi adatok szabálysértési eljárás céljaira való átadásáról szóló rendelkezés (ami egyúttal az orvos titoktartási kötelezettség alól való mentesítésével jár) a magántitokhoz való jog alkotmányosan meg nem engedhető korlátozását jelenti. Ezért véleményem szerint az Eüatv. 23. §-a (1) bekezdésének b) pontját meg kell semmisíteni.”

Az AB 50/2003. (2003. november 5.) határozatában ez áll:

„Az Alkotmány 54. § (1) bekezdése és az 59. § (1) bekezdése védelemben részesíti az emberek magánszféráját, magántitkait, jó hírnevét, személyes adatait. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ezeknek az emberi méltósághoz való jogból fakadó jogosultságoknak a sérelmét jelentheti, ha az állam indok nélkül avatkozik be az emberek magánéletébe, például azért, hogy a hatóság kellő alap nélkül alkalmaz kényszerrel az egyénnel szemben. »Az a jogi szabályozás tehát, amely ezt akár csak potenciálisan lehetővé teszi, arra való tekintet nélkül alkotmányellenes, hogy ez az alkotmányellenes jogkövetkezmény az ügyek hány százalékában következik be.« [Először: 46/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 211, 215.] »Az alkotmányos alapjogok és alkotmányos védelmet élvező szabadságok miatt a közhatalom csak

alkotmányos felhatalmazással és alkotmányos indokkal avatkozhat be az egyén jogaiba és szabadságába.« [Először: 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 85.]” [ABH 2003, 566, 578.; megerősítette: 36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 396.] A fentiek alapján az is megállapítható, hogy az Eüatv. 23. § (1) bekezdés b) pontjának az egészségügyi adatok szabálysértési eljárás céljaira való átadásáról szóló rendelkezés (ami egyúttal az orvos titoktartási kötelezettség alól való mentesítésével jár) a magántitokhoz való jog alkotmányosan meg nem engedhető korlátozását jelenti. Ezért véleményem szerint az Eüatv. 23. §-a (1) bekezdésének b) pontját meg kell semmisíteni.”

II.

Paul de Hert és Serge Gutwirth az amsterdami Vrije Universitet két jogászprofesszora 2009-ben egy brüsszeli adatvédelmi konferencián előadást tartott a Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE), a Római Egyezmény 8. cikkének esetjogáról. Tanulmányukban feldolgozták a lényegesebb adatvédelmi ügyeket a strasbourgi székhelyű Európai Emberi Jogi Bíróság (European Court on Human Rights, ECtHR) és a luxemburgi székhelyű Európai Bíróság (European Court of Justice, ECJ) e témában született ítéleteit. Mindkét bíróság joghatóságát a magyar állam magára nézve kötelezőnek ismerte el, az itt született határozatok Magyarországot is kötelezhetik. Az európai jognak a nemzeti jogba illesztésével kapcsolatos ügyekben született bírósági határozatokat az egyes államok alkotmánybíróságainak figyelemmel kellene kísérniük.

A kétpólusú adatkezelés tarthatatlanságára szeretném beidézni a luxemburgi European Court of Justice (ECJ), európai bíróság esetjogát. Az *Österreichischer Rundfunk* (C-139/01) ügyben⁴ 2003. május 20-án született ítélet. A tényállás (az ítélet 3. §-ában került összefoglalásra) a következő volt: az osztrák állam a közalkalmazottak bér adatainak országos összegyűjtését rendelte el egy *ad hoc* törvénnyel (alkotmánymódosítással), amely ellen számos szervezet tiltakozott. Néhányan közülük pld. az osztrák rádió és televízió bírósági eljárást kezdeményezett. (A bér adatok nem tekintendők különleges személyes adatoknak – tehát az egészségügyben a személyes szabadságnak, az adatvédelemnek ennél jóval nagyobb szerepet kellene kapnia.)

3. § A Bundesverfassungsgesetz über die Begrenzung von Bezügen öffentlicher Funktionäre (a köztisztviselők illetményének korlátozásáról szóló, módosított szövetségi alkotmány, BGBl. I 1997/64, a továbbiakban: BezBegrBVG) 8. §- a értelmében:

„(1) A Rechnungshof ellenőrzése alá tartozó jogalanyok minden második naptári év első három hónapjában kötelesek tájékoztatást adni azon személyek fizetéséről és nyugdíjáról, akik legalább a megelőző két naptári év egyike során olyan fizetést vagy nyugdíjat kaptak, amely éves szinten meghaladta az 1. §- ban meghatározott havi alapjuttatás összege 80%- ának tizennégyszeresét [azaz 2000- ben 5887,87 euró tizennégyszeresét]. A jogalanyok kötelesek továbbá tájékoztatást adni azon személyek fizetéséről és nyugdíjáról is, akik egyéb fizetésben és nyugdíjban részesülnek a Rechnungshof ellenőrzése alá tartozó bármely jogalanytól. Azon személyek, akik a Rechnungshof ellenőrzése alá tartozó két vagy több jogalanytól kapnak fizetést vagy nyugdíjat, kötelesek erről ez utóbbiakat tájékoztatni. Amennyiben a jogalanyok nem tesznek eleget e tájékoztatási kötelezettségnek, a Rechnungshof megvizsgálja az érintett iratokat, és azok alapján állítja össze jelentését.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásakor a szociális és természetbeni juttatásokat is figyelembe kell venni, feltéve hogy nem betegség- vagy balesetbiztosítás, illetve a Länder hasonló szabályozásai alapján nyújtott juttatásról van szó. Amennyiben a Rechnungshof ellenőrzése alá tartozó jogalanyok több fizetést és nyugdíjat is folyósítanak, ezeket össze kell adni.

⁴ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/ a bíróság határozatainak tára, az ügyszám helyére kell beírni a C-139/01 azonosító számot.

(3) A Rechnungshof ezen információkat éves bontásban jelentésbe foglalja. A jelentés mindazon személyeket tartalmazza, akiknek a Rechnungshof ellenőrzése alá tartozó jogalanyok által folyósított éves fizetése és nyugdíja az (1) bekezdésben említett összeget meghaladja. A jelentést a Nationalrat, a Bundesrat és a Landtagen részére kell eljuttatni.”

4. § Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésekből kitűnik, hogy – a BezBegrBVG előkészítői munkái fényében – a szakirodalom ez utóbbi rendelkezésből kiindulva arra a következtetésre jut, hogy a jelentésnek fel kell tüntetnie az érintett személyek nevét és minden név mellett a kapott éves jövedelem összegét.

A felperesek a 95/46/EK irányelv rendelkezéseire és a Római Egyezmény 8. cikkére hivatkoztak keresetükben

19. § A Rechnungshof a BezBegrBVG 8. §- ából vezeti le azt a kötelezettséget, hogy a jelentésben az érintett személyek neve az éves jövedelmük feltüntetésével együtt szerepeljen. Az alapügy alperesei ettől eltérő véleményt képviselnek, és nem tekintik kötelezőnek a fenti jövedelmekre vonatkozó olyan személyes adatok közlését, mint az érintett személyek neve és beosztása, az ez utóbbiak által kapott fizetések megjelölésével együtt. Elsősorban a 95/46 irányelvre, az 1950. november 4- én, Rómában aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezménynek (a továbbiakban: EJEE) a magánélet védelmét biztosító 8. cikkére, és arra az évrre támaszkodnak, mely szerint a közzétételi kötelezettség az EK 39. cikkel ellentétes módon akadályozza a munkavállalók mobilitását.

és két kérdést intéztek a bírósághoz.

28. § A kérdést előterjesztő bíróság a C- 465/00. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemre hivatkozik, és a Verfassungsgerichtshof kérdéseit magáévá téve, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi, azonos módon megfogalmazott két kérdést terjesztette a Bíróság elé a C- 138/01. és C- 139/01. sz. ügyben:

1) A közösségi jog rendelkezéseit, különösen az adatok védelmére vonatkozó rendelkezéseket (a 95/46/EK irányelv 1., 2., 6., 7. és 22. cikkével, az EUSz. 6. cikkével [korábban F. cikk] és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 8. cikkével együttesen olvasott rendelkezéseket) úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, amely egy közszolgálati rádióállomást jogalanyi minőségében alkalmazottai jövedelmére vonatkozó adatok közzétételére, valamint egy állami szervet ezen adatok összegyűjtésére és közlésére kötelez ezen alkalmazottak nevének és jövedelmének nyilvánosságra hozatala céljából?

2) Amennyiben a Bíróság igenlően válaszol a feltett kérdésre: közvetlenül alkalmazandók-e azok a rendelkezések, amelyekkel a fentiekben leírt nemzeti szabályozás ellentétes, oly módon, hogy a szóban forgó nyilvánosságra hozatalra kötelezett szervezet hivatkozhat azokra az ellentétes nemzeti szabályok alkalmazásának megakadályozása céljából, és következésképpen ez a szervezet a nyilvánosságra hozatal által érintett alkalmazottakkal szemben nem hivatkozhat jogszerű nemzeti kötelezettségre?

A bíróságnak először azzal kellett foglalkoznia, hogy a szóban forgó adatkezelésre alkalmazható-e a 95/46/EK adatvédelmi irányelv? Az ECJ álláspontja az volt (az ítélet 39-47. §-a), hogy igen, a szóban forgó esetre alkalmazni kell az adatvédelmi irányelv rendelkezéseit. Majd azzal a kérdéssel is foglalkozott a bíróság, hogy egy ilyen adatkezelés megvalósítja-e az EJEE 8. cikke szerinti beavatkozást a magán- és családi életbe?

73. § Legelőször is meg kell állapítani, hogy valamely egyén jövedelmére vonatkozó, név szerinti adatok harmadik személyekkel való közlése céljából történő gyűjtése az EJEE 8. cikkének hatálya alá tartozik. Az Emberi Jogok Európai Bírósága e tekintetben kimondta, hogy a „magánélet” fogalmát nem lehet megszorítóan értelmezni, és „semmilyen elv nem teszi lehetővé a szakmai [...] tevékenységek «magánélet» fogalmából való kizárását” (lásd különösen az EJEB, 2000. február 16- i Amann kontra Svájc ítéletet, Ítéletek és Határozatok Tára 2000- II. 65. §, és a 2000. május 4- i Rotaru kontra Románia ítéletet, Ítéletek és Határozatok Tára 2000- V. 43. §).

74. § Meg kell állapítani, hogy ugyan az alkalmazottaknak nyújtott díjazásra vonatkozó név szerinti adatoknak a munkaadó által történő tárolása mint olyan nem minősül a magánéletbe történő beavatkozásnak, ezen adatoknak harmadik személlyel, a jelen esetben hatósággal való közlése az így közölt információk későbbi felhasználásától függetlenül sérti az érintetteknek a magánélet tiszteltetéséhez való jogát, és az EJEE 8. cikkének értelmében vett beavatkozásnak minősül.

83. § Az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint a „szükséges” melléknév az EJEE 8. cikke (2) bekezdésének értelmében „kényszerítő társadalmi igény” fennállását jelenti, és hogy az elfogadott intézkedés

legyen „arányos az elérni kívánt céllal” (lásd különösen az EJEB, 1986. november 24- i Gillow kontra Egyesült Királyság ítéletet, A. sorozat 109. szám, 55. §). Továbbá a nemzeti hatóságok mérlegelési mozgástérrel bírnak, „amelynek terjedelme nem csupán a beavatkozás céljától, hanem annak pontos jellegétől is függ” (lásd az EJEB, 1987. március 26- i Leander kontra Svédország ítéletet, A. sorozat 116. szám, 59. §).

A luxemburgi bíróság ezek alapján az EJEE 8. cikke és a 95/46/EK irányelv összefüggésével kapcsolatban a következő fontos megállapítást tette:

91. § Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróságok arra a megállapításra jutnak, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás összeegyeztethetetlen az EJEE 8. cikkével, a nemzeti szabályozás nem felelhet meg az arányosság 95/46 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének c) pontjában és 7. cikkének c), illetve e) pontjában kimondott követelményének sem. Nem vonatkozhat rá a fenti irányelv 13. cikkében szereplő egyik kivétel sem, amely szintén megköveteli az arányosság követelményének betartását az általa követett közérdekű cél tekintetében. Ez a rendelkezés semmi esetre sem értelmezhető úgy, hogy az EJEE 8. cikkével ellentétes módon jogszerűvé tegye a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértését.

A feltett két kérdésre a bíróság a következő választ adta:

1. A személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24- i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikke (1) bekezdésének c) pontjával és 7. cikkének c), illetve e) pontjával nem ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, mint amilyenről az alapügyekben szó van, azzal a feltétellel, hogy bizonyítást nyer, hogy a Rechnungshof ellenőrzése alatt álló jogalanyok által foglalkoztatott személyeknek nem kizárólag egy bizonyos szintet meghaladó éves jövedelmének, hanem ezen jövedelmek jogosultjai nevének a széles körben történő nyilvánosságra hozatala szükséges és alkalmas a jogalkotó által kitűzött, az állami forrásokkal való hatékony gazdálkodásra irányuló cél elérése érdekében, ezt pedig a kérdést előterjesztő bíróságoknak kell megvizsgálnia.

2. A 95/46 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja és 7. cikkének c), illetve e) pontja közvetlenül alkalmazható abban az értelemben, hogy valamely egyén a nemzeti bíróságok előtt hivatkozhat rájuk az e rendelkezésekkel ellentétes nemzeti szabályozás alkalmazásának elkerülése érdekében.

III.

Összefoglalva, a luxemburgi Európai Bíróság arra jutott, hogy ha egy nemzeti, törvényben előírt adatkezelés ellentétes lenne az EJEE 8. cikkében leírt lehetséges adatkezelésekkel, akkor az automatikusan a 95/46/EK adatvédelmi irányelv arányosság követelményével (6. cikk (1) bekezdés c) pontja) sem egyeztethető össze. Az EJEE 8. cikke, illetve az 95/46/EK irányelv 13. cikke lehetőséget ad arra, hogy a nemzetbiztonság, a honvédelem, a közbiztonság, bűncselekmények felderítése és megelőzése, az érintett és mások jogainak és szabadságainak védelme és az állam fontos gazdasági érdeke alapján az érintettek jogait törvényekkel korlátozza. Egyéb esetekben azonban nem. Az érintettek bíróság előtti jogorvoslathoz való joga megtalálható a 95/46/EK irányelv 22. cikkében, illetve a Magyar Köztársaság Alkotmányának 57. §-ában. Eszerint az érintetteknek joga van hatékony jogorvoslathoz, amennyiben valamely hivatali intézkedés alkotmányos jogait sérti, ezt a jogát csak kétharmados törvényben lehet korlátozni.

A magyar államigazgatás az Avtv. 3. § (1) és (2) bekezdésének alapján túlságosan sok adatkezelést törvénnyel ír elő. Ebből azonnal következik, hogy az ilyen módon törvénnyel előírt adatkezelés esetén nem illeti meg az érintettet sem a tiltakozás, sem pedig a bírósági jogorvoslathoz való jog. Ugyanis az adatkezelést elrendelő törvények ezzel nem foglalkoznak. Számos adatkezelésről rendelkező törvény (az egészségügyben és az államigazgatás más területein), amely nem kétharmados (tehát ellentétben áll a magyar Alkotmány 57. § (5) és 59. § (2) bekezdéseivel), vagy amely nem felel meg az EJEE 8. cikkében felsorolt kritériumoknak, aránytalanul korlátozza a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos

alapjogot. Számtalan ilyen van – az összes közszolgálati, közigazgatási, egészségügyi (kivéve a társadalombiztosítás és a járványügy), levéltári, pénzügyi, munkaügyi, oktatásügyi törvény ilyen. Ellentétes az Alkotmány 57. §-ában leírt követelménnyel, hiszen az adatvédelmi törvény 16. §-ában, (illetve a 95/46/EK 13. cikkében, vagy az EJE 8. cikkében) **nem szereplő ügyben**, egyszerű törvénnyel vonja el az állampolgárok jogorvoslatához való jogát. Véleményem az, hogy a jelenlegi (mintegy száz törvény helyett, ennél lényegesen kevesebb személyes adatkezelést elrendelő törvény kellene, a többi esetben az adatkezelésnek a 95/46/EK 7. cikkében felsorolt célokból megengedettnek, egyúttal azonban bíróság előtt támadhatónak kell lennie. A kényszerintézkedések arányossága egyébként a magyar Alkotmány 8. §-ából úgyszintén következik. Ezért arra kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy semmisítse meg az Avtv. 3. § (1) és (2) bekezdéseit az Alkotmány 2. §, 8. §, 54. § (1) bekezdése, 57. § (5) bekezdése és 59. § (1) bekezdésébe ütközésük miatt.

IV.

Az ECJ C-139/01 számú ügyben a luxemburgi bíróság kimondta, hogy a nemzeti jogban – közvetlenül alkalmazható a 95/46/EK irányelv, amennyiben a nemzeti jog nem biztosítaná a személyes adatok védelmének az irányelvben biztosított szintjét, például ha az alkalmazott adatkezelés a meghatározott célokhöz képest túlzott, aránytalan mértékű lenne.

A magyar adatvédelmi törvényben több olyan pont is van, amely ellentétben áll a 95/46/EK irányelvvvel. Ilyen például az előzetes tájékoztatáshoz való jog. Az irányelv szerint még törvénnyel elrendelt adatkezelés esetén is csak lényeges okból korlátozható (vonható el) az előzetes tájékoztatáshoz való jog. A magyar adatvédelmi törvény jelenlegi formájában arra kényszeríti a jogalkotót, hogy minden adatkezelést törvénnyel rendeljen el. Sokszor az adatkezelés adattovábbítást jelent egyik intézményből a másikba. Az egészségügyben ez azt jelenti, hogy a kezelőorvos köteles tucatnyi hivatalhoz személyes adatokat továbbítani egy-egy rendelkezés alapján – emiatt, és az Avtv. 6. § (3) bekezdése miatt, automatikusan a legtöbb adatkezelésről nem adnak semmilyen tájékoztatást. Mivel majdnem minden adatkezelést törvény rendel el – gyakorlatilag alig van előzetes tájékoztatás, ami jelentősen sérti az érintettek jogait. A 15/1991. számú AB határozat is lényegesnek említi nemcsak az előzetes, hanem a folyamatos tájékoztatás követelményét, azonban erről az Avtv. nem gondoskodik. Ahogyan növekszik az állami irányításban felhalmozott adatmennyiség, úgy egyre több esetben delegálják az adatokat egyik állami hivatalból egy másik hivatalhoz – az érintettek jelentős sérelmére olyan módon, hogy erről azok semmilyen tájékoztatást nem kapnak. Az Avtv. 6. §-ban más probléma is van, nevezetesen, hogy nem derül ki belőle, hogy ki a felelős az adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztatás megadásáért. Az egészségügyben a többszereplős adatkezelés miatt (orvos, kórház, biztosító) senki sem ad és senki sem vállal jogi felelősséget a tájékoztatás megadásáért. A 95/46/EK irányelv 10. cikkében szerepel, hogy az adatkezelő a felelős a tájékoztatás megadásáért, de ez a magyar törvényben nincs benne. Ez sérti az Alkotmány 2. §-át a jogállamiságot, mivel törvénnyel adott jogot képtelenség bíróság előtt érvényesíteni. Lásd. a Fővárosi Ítéltábla becsatolt 2.Pf.20.747/2009/3. számú határozatát.

Amennyiben az Avtv. 3. § (1) és (2) olyan módon változik meg, hogy a törvényi kényszer és az önkéntes beleegyezésen kívül más lehetőséget is ad az adatkezelésre, akkor a tájékoztatáshoz való jogot is újra kell szabályozni. Például, ma Magyarországon akkor sem kap tájékoztatást az érintett, ha nem tőle szerzik be az adatokat (azaz máshonnan továbbítják a személyes adatokat). Pedig ilyenkor is kellene tájékoztatást adni, ahogyan ez a 95/46/EK 11. cikkében szerepel, de ezt Magyarország sosem implementálta a nemzeti jogában. A 95/46/EC irányelv szerint, ha rendőrségi, nemzetbiztonsági, honvédelmi célból történik a személyes

adatok kezelése, akkor **arányosan** korlátozható az előzetes tájékoztatáshoz való jog – kétharmados törvénnyel. A tájékoztatás korlátozásáról azonban sem az elrendelő törvény, sem pedig az adatvédelmi törvény nem rendelkezik – így azután automatikusan nem kap az érintett semmilyen tájékoztatást. Ez ismét aránytalanul sérti az érintettek adatvédelemhez fűződő jogait. A fentiek alapján kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmány 2. §-a, 59. § (1) bekezdésébe ütközése miatt semmisítse meg az Avtv. 6. § (1), (2) és (3) bekezdését.

Az Avtv. 2. § 6. pontjában szerepel a hozzájárulás fogalma, ebben nem szerepel, hogy a hozzájárulás visszavonható-e. A Csongárd megyei Bíróság a csatolt 2.Pf.22.789/2008/3. számú adatvédelmi perben úgy értelmezte a hozzájárulást, hogy az jogvesztő, magyarul az egyszer megadott (pontosabban akkor is vélelmezett) hozzájárulás nem vonható vissza – vagyis, még az önkéntes adatkezelésnek induló esetén is törvénnyel kényszerített adatkezelést látott. Tekintve, hogy a nemzetközi szakirodalom minden esetben visszavonhatónak tartja az önkéntes beleegyezést (esetleg korlátozható az Avtv. 16. §-ban foglalt esetekben) – szükségesnek látnám, hogy a definíció legyen egyértelmű abban a tekintetben, hogy az önkéntes hozzájárulás visszavonhatóságát tartalmazza. Ezért kérem, hogy az Avtv. 2. § 6. pontját az Alkotmány 2. §, 59. § (1) bekezdésébe ütközése miatt semmisítse meg.

A 95/46/EK irányelv foglalkozik a nemzeti adatvédelmi hatósággal és az általa vezetett nemzeti adatvédelmi nyilvántartással. Az irányelv 18-21. cikkei leírják, hogy milyen esetekben lehet mellőzni az adatvédelmi nyilvántartásba történő regisztrációt. Akkor, ha az adatkezelő kinevez egy **független** adatvédelmi felelőst, aki mindazokat az adatokat, amelyeket egyébként az országos nyilvántartásba bejelentene, helyben, mindenki számára elérhetővé tesz. Ezt a részét az irányelvnek a magyar adatvédelmi törvény sosem implementálta – amivel ismét csak jelentősen sértette meg az állampolgárok adatvédelemhez fűződő jogait, hiszen számos esetben adott ki felmentést a regisztráció alól, ugyanakkor nem gondoskodott arról, hogy az adatkezelésről az érintettek tájékoztatást kaphassanak (valójában még arról sem, hogy legalább adatvédelmi felelős legyen az adatkezelőnél). Az AB 15/1991. számú határozata is megkövetelte azt, hogy az érintettek folyamatosan nyomon követhessék a személyes adataik feldolgozását.

Sajnálatosan a magyar jog (igaz, a 95/46/EK irányelv) sem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az országos adatvédelmi nyilvántartásba beküldött regisztrációs nyomtatvány tartalmához milyen jogi felelősség tartozik. Egyes adatkezelők [pl. DoktorInfo Kft. 2009-ben, eleve valótlan adatokat jelentett be, és kapott nyilvántartási számot az Adatvédelmi Biztos Irodájától, majd ezt felhasználva az egészségügyi adatkezelőket félrevezette az általa tervezett különleges személyes adatkezelés jogszerűségét illetően]. Szeretném, ha a Tisztelt Alkotmánybíróság a határozatában felhívna a jogalkotó figyelmét erre a fogyatékosra. Az Alkotmány 59. § (1) bekezdésébe ütközése miatt kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy semmisítse meg az Avtv. 30. §-át.

Az adatvédelmi törvénynek a közérdekű adatok tekintetében is van egy fogyatékosága. A törvény szerint az adatkezelők kötelessége, hogy az általuk kezelt közérdekű adatokról folyamatosan, elektronikusan vagy más módon tájékoztassák a közvéleményt. Az elektronikus közzé tétel az internetet, a világhálót jelenti, ott pedig a szóban forgó közintézmény honlapját, amelyen a közérdekű adatokat publikálják. Az Avtv. 21. § (1) bekezdése szerint azonban a közérdekű adat közzé tételét kérve nem lehet bírósághoz fordulni, csupán akkor, ha a közérdekű adat igénylését nem teljesítik. Az Avtv. 21. § (7) bekezdés szerint azonban a bíróság csak az adatok átadására kötelezheti az alperest. Azaz nincs lehetőség a jogszerű állapot helyreállítására, hanem annál egy sokkal gyengébb reparáció történik meg. (Olyan ez, mintha kártérítésnél meg lenne szabva, hogy pl. maximum 1 millió forint kártérítést lehetne kapni bármilyen nagy kár esetén. Tehát lenne valamilyen kárenyhítés, de az eredeti állapotot még a bíróság sem állíthatná helyre.) Ez jelentősen sérti az

állampolgároknak az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében biztosított közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogait. Természetesen egyetértek azzal, hogy nem minden közérdekű adatot kell a weben elhelyezni, de azzal már nem, hogy az Avtv. 19. §-ában nevesített módon felsorolt működési szabályzatok, kezelt adatfajták, szerződések közzé tételét ne lehessen még bíróság útján sem közzé tenni. Arról van szó, hogy az adatkezelők még ezeket a nyilvánvalóan közérdekű adatokat sem hajlandók közzé tenni.

A helyes az lenne, ha lehetőséget adna a törvény arra, hogy az állampolgárok közérdekű adatok közzé tétele érdekében is nyújthatnának be keresetet. A jelenlegi rendszer aránytalan módon sérti az állampolgároknak a közérdekű adatokhoz történő hozzáférését biztosító, az Alkotmány 61. § (1) bekezdésben található alapjogot. Erre hivatkozással kérem, hogy az Avtv. 21. § (1) és (7) bekezdését a Tisztelt Alkotmánybíróság semmisítse meg. Lásd. még a Fővárosi Ítéltábla becsatolt 2.Pf.20.747/2009/3. számú határozatát.

V.

Az egészségügy területére érve, először is arra kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy vizsgálja meg, hogy az EJEE 8. cikkében nem található olyan lehetőség, amely lehetővé tenné, hogy a személyes egészség elősegítése céljából törvényi kényszerrel rendeljenek el adatkezelést. (A közegészségügy, járványügy, társadalombiztosítás kivételek; ezekben az esetekben más személy(ek) életfontosságú érdeke, illetve az állam jelentős gazdasági érdeke szolgáltathat jogalapot az adatkezelés elrendelésére.) Megfigyelve az európai országokat, egyetlen országban sem rendeli el törvény a személyes egészségügyi adatok kezelését. Itt a 95/46/EC irányelv 7. cikkének a szerződéses kapcsolatra vonatkozó alpontja adja a lehetőséget az adatkezelésre. Természetesen egyetlen rendes európai jogállam sem vitatja el a bírósági jogérvényesítés lehetőségét az egészségügyi adatok tekintetében és nem is rendel el aránytalanul hosszú kényszer adattárolást sem. Elegendő pillantást vetni az Egyesült Királyság, Németország, Franciaország, Olaszország, ... adatvédelmi törvényére, ezekben fel sem merül az, ami Magyarországon. Ezekben az országokban a törléshez való jogot jogi, igazságügyi okból korlátozzák, tehát a műtétek adatait visszatartják bizonyos ideig, de kényszert csak a felelősség elévüléséig alkalmazhatnak, ahogyan az a magyar adatvédelmi törvény 16. §-ából egyébként következhetne. Az orvosi dokumentáció ajánlott és a szakma szabályainak megfelelő formáját az orvosi etikai kódex pl. Németországban, szakmai előírások pl. NHS útmutató az Egyesült Királyságban szabályozzák, ugyancsak az adatmegőrzés ajánlott és jogilag indokolható idejét.⁵ A mai magyar egészségügyben megjelenő legkisebb ellátási esemény, pl. szűnyogcsípés, lábgombásodás, hasmenés is mind 30 évig tartó kényszerített adatkezeléssel jár, ami az emberi méltóság elleni legdurvább támadás. Úgy gondolom, hogy az egyszerűbb szűrővizsgálatok esetén megilletné az állampolgárokat a névtelenség joga, azaz, hogy ilyen ellátásokat a személyazonosságuk igazolása nélkül vehessenek igénybe – akár díjfizetés mellett.

Az Alkotmány 59. § (2) bekezdése úgy fogalmaz, hogy az adatvédelmi elveket – az állampolgárok személyes adatai védelméhez fűződő jogait csak kétharmados törvénnyel lehet szabályozni. Hogy melyik ez a törvény nem nevesíti az Alkotmány, de ez egyértelműen az 1992. évi LXIII. törvény. Az Avtv. is úgy szól, és az Alkotmánybeli szövegből is ez derül ki, hogy más egyszerű többséggel elfogadott törvény nem térhet el, nem módosíthatja (nem vonhat el az adatvédelmi törvényben biztosított jogokat az állampolgároktól) az Avtv. rendelkezéseit. Jelen esetben az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 136. §-a éppen ezt teszi, az Avtv. 16. §-ától különböző okból vezet be aránytalan kényszerintézkedést, nevezetesen elvonja az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében biztosított jogorvoslat jogát, és

⁵ <http://www.inf.u-szeged.hu/~alexin/Priv/Anonymization%2020090407.ppt>

kényszer adatkezelést ír elő. Ezért arra kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmány 54. § (1), az 57. § (5), az 59. § (1) és az 59. § (2) bekezdése alapján semmisítse meg az Eütv. 136. §-át.

VI.

Ami az Eüaktv. törvényt illeti, valójában az egész törvény megsemmisítését kellene kérnem, és kérem is, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság is fontolja meg a teljes törvény megsemmisítését. Azonban azt is látni kell, hogy egyes esetekben a jogalkotó legitimálható adatkezelések leírását építette be a törvénybe (társadalombiztosítás, járványügy) – ezek megtartása indokolt, ezért nem mondhatom, hogy a törvény minden egyes eleme alkotmányellenes. Ezért a fontosabb méregfogait szeretném kihúzni azzal, hogy a legfontosabb, az adatvédelmi törvénnyel ellentétes, a Római egyezménybe ütköző, ezért aránytalan korlátozást bevezető rendelkezéseinek megsemmisítését kérem. Ez tulajdonképpen minden, ami nem a járványügyhöz, a társadalombiztosításhoz, és a honvédelem, nemzetbiztonság, bűnmegelőzés témaköréhez tartozó adatkezelés. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában felmerült már, de az indítványozók akkor nem kérték ennek vizsgálatát, hogy indokolt-e az egészségügyi adatok kényszerített kezelését elrendelni szabálysértéseknél, vagy államigazgatási eljárás során, illetőleg az arányosság biztosítása érdekében korlátokat meghatározni a rendőrségi adatkezeléssel szemben. Annak idején, amikor a 65/2002. (XII. 3.) számú határozatot tárgyalta az AB, ez felmerült, és a Rendőrségi törvényben van is korlátozás arra, hogy milyen ügyekben kérhető felvilágosítás személyes egészségügyi adatokról.

Ha azon a szalon indulunk el, hogy mit mond az adatvédelmi törvény a kényszerintézkedések lehetséges okairól és ezt összevetjük az Eüaktv. 4. §-ával, akkor azt látjuk, hogy a felsorolt célok egy részében van helye kötelező adatkezelésnek, máskor azonban nincs. Ezt a 4. § (1) és (2) bekezdésekben nem választják szét, és ezzel olyankor is kényszer adatkezelést vezetnek be, amikor nem lenne rá mód. A 7. § (3) az adatvédelmi törvénnyel ellentétesen szabályozza a felvilágosítás megadását – mivel nem mondja meg az előzetes vagy utólagos, nem adja meg a felvilágosítás tartalmát, szóval a pongyolaságával gyakorlatilag megfosztja az előzetes felvilágosítástól a pácienseket. A 7. § (5) bekezdése nem határozza meg, hogy a hozzátartozó gyógykezelése érdekében mikor arányos a személyes adatok kényszer kezelése és hogy ilyenkor kérnek-e ehhez előzetes engedélyt az érintettől és adnak-e a tervezett hozzáféréstől egyáltalán felvilágosítást az érintett számára. A 7. § (5) bekezdésben szereplő „hozzátartozó fontos egészségügyi érdekéből, illetve egészségügyi ellátása érdekében” szövegben nem egyértelmű az illetve szó jelentése. Ebből nem lehet megállapítani, hogy bármely egészségügyi ellátás során vagy csak fontos egészségügyi érdek felmerülése esetén lehet a személyes adatokat kezelni. A fentiek alapján kérem, hogy semmisítsék meg a 4. § (1), (2) és a 7. § (3) és (5) bekezdéseket az Alkotmány 54. § (1), 57. § (5), 59. § (1) és (2) bekezdései alapján.

Az AB 65/2002. számú határozatában Dr. Harmati Attila alkotmánybíró különvéleményében foglalkozott a szabálysértések és a közigazgatási hatósági eljárások esetén történő adatkezeléssel, a véleménye az volt, hogy ezekben az esetekben a különleges személyes adatok kényszer kezelése aránytalan korlátozása a magán- és családi élet védelméhez fűződő jogoknak. Erre való hivatkozással, az Alkotmány 59. § (1) bekezdésére, és az adatkezelés aránytalanul korlátozó voltára hivatkozva kérem az Eüaktv. 13. § f) pontjában szereplő „*illetve szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás során*” szövegrész megsemmisítését. Ez az érintettek számára nem jelenten hátrányt, mert írásos felhatalmazásuk alapján, lehetőség van a hatályos jogszabályok alapján az egészségügyi

adataik kezelésére, amennyiben arra közigazgatási hatósági eljárásban az ő érdekükben lenne szükség.

Az Eüaktv. 15/A. §-a személyes egészségügyi adatok kényszer továbbítását rendeli el az Országos Munkaügyi Főfelügyelőség részére. Az adatküldés munkavégzés során felmerülő egészségkárosodás gyanúja esetén történik – nem biztos, hogy a feltárt egészségügyi probléma valóban munkabaleset lesz a végén, ennek kivizsgálása érdekében továbbítják az adatokat. Talán a jogalkotó abból indult ki, hogy a munkavállalók nem akarják a munkaadókat kellemetlen helyzetbe hozni, ezért nem mernek ebben az ügyben maguk kezdeményezni, ezért törvénnyel kényszer adatkezelést rendeltek el. Ez azonban egy gyámkodó, az érintett feje felett, a véleményének kikérése nélkül végrehajtott kényszerítő beavatkozás a magán- és családi életébe. Nem értek egyet azzal, hogy itt valóban szükséges egy civil hatóság bevonása az adatkezelésbe, országos, élethosszig tartó központi adatgyűjtéssel, amely ellen az érintett nem tiltakozhat. Az igaz, hogy a kezelés finanszírozásakor lehet jogvita, hogy az általános társadalombiztosítás, vagy a munkáltató fizesse meg a gyógyítás költségeit. Ekkor is meg lehetne találni azt a megoldást, amely nem jár az érintett jogainak aránytalan korlátozásával. Az Alkotmány 59. § (1) és (2), az 54. § (1) és az 57. § (5) bekezdése alapján kérem, hogy az Eüaktv. 15/A. §-át semmisítsék meg.

Az Eüaktv. 16. §-a Nemzeti Rákregiszter, a 16/A. § az ÁNTSZ szűrővizsgálataival, a 17. § (2) bekezdése az egészségügyi adatoknak a szakemberképzésben történő felhasználásával, a 19. § a szakfelügyeleti szervek adatkezelésével (TAJ-jal azonosított személyes adatokhoz juthatnak korlátozás nélkül), 21. § az adatoknak orvosi kutatás céljából történő hasznosításával, a 23. § (1) bekezdés b) pontja a szabálysértések adatkezelésével, a 25. § a közigazgatási hatósági eljárás adatkezelésével, a 26. §-ban a harmadik személyt érintő személyes egészségügyi adatok kezeléséről van szó, és az Eüaktv. 13. § alkalmazása esetén e harmadik személy tudta és beleegyezése nélkül is kezelhetők a személyes egészségügyi adatai. A 29. § a védőoltásra kötelezettek, és a kábítószerfüggők nyilvántartásával, a 30. § az aránytalanul hosszú és indokolhatatlan kényszer megőrzési időről, a 32. § a belső adatvédelmi felelősről.

Nem értek egyet azzal, hogy a harmadik személyre vonatkozó személyes egészségügyi adatokat át kellene adnom az érintett tudta és beleegyezése nélkül alkalmassági vizsgálatok, bírósági, és egyéb ügyekben. Ez annak a harmadik személynek a jogait súlyosan sérti, főleg úgy, hogy erről nem is tud, és ellene semmit sem tehet. Az Eüaktv. 29. §-ában egy ízben a védőoltásra kötelezett személyek szerepelnek később pedig a védőoltást kapott személyek. Nem egyértelmű, hogy az önkéntesen vállalt védőoltásban részesültek esetén történik-e adatkezelés. Nem értek egyet azzal, hogy az orvosoknak külön nyilvántartást kellene vezetniük a kábítószerfüggő betegeikről. Nem értek egyet a személyes egészségügyi adatoknak túlságosan hosszú megőrzési idejével és a levéltárba adás kényszerített, jogorvoslat nélküli módjával sem. Az Eüaktv.-ben kreált belső adatvédelmi felelős az érintettek számára semmilyen előnnyel nem jár, hiszen nem is tudnak a létezéséről. A törvény semmi olyasmire nem kötelezi, hogy ami elősegíti az érintettek információs önrendelkezési jogának érvényre juttatását, hiszen nem tudnak hozzá fordulni, az nem köteles intézkedni, tevékenysége nem kell, hogy független legyen. Szerepe a munkahelye, a kórház, a klinika érdekeinek védelmét jelenti, ahol ő alkalmazott. Sokkal inkább, mint a páciensek érdekvédelme. A belső adatvédelmi felelős munkáját az Avtv. is szabályozza – mivel ahhoz képest az Eüaktv. jóval kevesebbet vár el tőle, a gyakorlatban a páciensektől adatvédelmi jogokat von el.

Ezek a jogszabályi helyek mind az Avtv.-vel inkompatibilis adatkezelést valósítanak meg, az EJEE 8. cikke által nem indokolható esetekben, ezért az általuk megvalósított adatkezelés aránytalanul korlátozza ez érintettek jogait. Erre hivatkozással kérem, hogy az Eüaktv. 15/A., 16., 16/A., 19., 21. és 25. §, 23. § (1) bekezdés b) pontja, 26. §-ában „a 13. §, ” szövegrész,

29. § (1) c) pontja, (2), (3) és (4) bekezdései, 30. § (1), (2), (3), (4), (5), (6), és 32. §-át az Alkotmány 54. § (1), az 57. § (5), az 59. § (1) és (2) bekezdéseibe ütközésük miatt semmisítsék meg.

Összefoglalás

Az fentebb ismertetett okok miatt kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Avtv. felsorolt jogszabályi helyeit az Alkotmány 59. § (1) és az 57. § (5) alapján semmisítse meg. Az Avtv. 21. § (1) és (7) bekezdését az Alkotmány 61. § (1) bekezdésébe ütközése miatt semmisítse meg. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 136. §-át az Alkotmány 54. § (1) és 57. § (5), 59. § (1) és (2) bekezdései alapján, az egészségügyi adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény felsorolt jogszabályi helyeit pedig az Alkotmány 54. § (1), 57. § (5), 59. § (1) és (2) bekezdései alapján semmisítse meg.

A jogszabályi helyek törlése után előálló *ex lex* állapotra tekintettel, kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot annak kimondására, hogy az egészségügyi rendszerben össze-vissza található személyes adatok további kezelése csak életfontosságú érdekből történhet írásos beleegyezés nélkül, illetve az egészségügyi rendszer (ellátás és állami irányítás) a későbbiekben határidő szabásával köteles írásos beleegyező nyilatkozatokat beszerezni az érintettektől, amelyben azok hozzájárulnak az adatkezeléshez. Ellenkező esetben a személyes adatokat azonnal meg kell semmisíteni.

Arra is kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy mondja ki az Avtv. mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességét is amiatt, mert abban nincs szabályozva az a kérdés, hogy mi legyen egy jogszabály hatályának megszűntével (törlésével) előálló helyzetben a korábban e jogszabály alapján gyűjtött, utóbb jogellenessé nyilvánított személyes adatok sorsa.

A releváns jogszabályi hivatkozásokat az alábbiak szerint adom meg:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény paragrafusai

2. §

E törvény alkalmazása során:

1. személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet;

...

6. hozzájárulás: az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez;

7. tiltakozás: az érintett nyilatkozata, amellyel személyes adatainak kezelését kifogásolja, és az adatkezelés megszüntetését, illetve a kezelt adatok törlését kéri;

...

3. §

(1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

(2) Különleges adat akkor kezelhető, ha

a) az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy

b) a 2. § 2. a) pontjában foglalt adatok esetében, az nemzetközi egyezményen alapul, vagy Alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli;

c) egyéb esetekben azt törvény elrendeli.

...

6. §

(1) Az érintettel az adat felvétele előtt közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Kötelező adatszolgáltatás esetén meg kell jelölni az adatkezelést elrendelő jogszabályt is.

(2) Az érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.

(3) Az adatkezelésről való tájékoztatás megtörténik azzal is, hogy jogszabály rendelkezik a már létező adatkezelésből továbbítással vagy összekapcsolással az adat felvételéről.

(4) A tájékoztatás – különösen statisztikai vagy tudományos (ideértve a történelmi kutatásokat is) célú adatkezelés esetén – megtörténhet az adatgyűjtés tényének, az érintettek körének, az adatgyűjtés céljának, az adatkezelés időtartamának és az adatok megismerhetőségének mindenki számára hozzáférhető módon történő nyilvánosságra hozatalával, ha az egyénre szóló tájékoztatás lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna.

...

21. §

(1) Ha a közérdekű adatra vonatkozó igényét nem teljesítik, az igénylő a bírósághoz fordulhat.

(2) A megtagadás jogszerűségét és megalapozottságát az adatot kezelő szerv köteles bizonyítani.

...

(7) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, határozatában az adatkezelő szervet a kért közérdekű adat közlésére kötelezi.

...

30. §

Nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba azt az adatkezelést, amely

a) az adatkezelővel munkaviszonyban, tagsági, tanulói viszonyban, ügyfélkapcsolatban álló személyek adatait tartalmazza;

b) egyház, vallásfelekezet, vallási közösség belső szabályai szerint történik;

c) az egészségügyi ellátásban kezelt személy betegségére, egészségi állapotára vonatkozó személyes adatokat tartalmaz, gyógykezelés vagy az egészség megőrzése, társadalombiztosítási igény érvényesítése céljából;

d) az érintett anyagi és egyéb szociális támogatását célzó és nyilvántartó adatokat tartalmaz;

e) a hatósági, az ügyészségi és a bírósági eljárás által érintett személyeknek az eljárás lefolytatásával kapcsolatos személyes adatait tartalmazza;

f) a hivatalos statisztika célját szolgáló személyes adatokat tartalmaz, feltéve hogy – külön törvényben meghatározottak szerint – az adatok személyvel való kapcsolatának megállapítását véglegesen lehetetlenné teszik;

g) a sajtótörvény hatálya alá tartozó társaságok és szervek olyan adatait tartalmazza, amelyek kizárólag saját tájékoztatási tevékenységüket szolgálják;

h) a tudományos kutatás céljait szolgálja, ha az adatokat nem hozzák nyilvánosságra;

- i) az adatkezelőtől levéltári kezelésbe került át;
- j) a természetes személy saját célját szolgálja.

...

Az egészségügyi és a hozzájuk tartozó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüaktv.) paragrafusai

4. §

(1) Az egészségügyi és személyazonosító adat kezelésének célja:

- a) az egészség megőrzésének, javításának, fenntartásának előmozdítása,
- b) a betegellátó eredményes gyógykezelési tevékenységének elősegítése, ideértve a szakfelügyeleti tevékenységet is,
- c) az érintett egészségi állapotának nyomon követése,
- d) a népegészségügyi [16. §], közegészségügyi és járványügyi érdekből szükségessé váló intézkedések megtétele,
- e) a betegjogok érvényesítése.

(2) Egészségügyi és személyazonosító adatot az (1) bekezdésben meghatározottakon túl - törvényben meghatározott esetekben - az alábbi célból lehet kezelni:

- a) egészségügyi szakember-képzés,
- b) orvos-szakmai és epidemiológiai vizsgálat, elemzés, az egészségügyi ellátás tervezése, szervezése, költségek tervezése,
- c) statisztikai vizsgálat,
- d) hatásvizsgálati célú anonimizálás és tudományos kutatás,
- e) az egészségügyi adatot kezelő szerv vagy személy hatósági vagy törvényességi ellenőrzését, szakmai vagy törvényességi felügyeletét végző szervezetek munkájának elősegítése, ha az ellenőrzés célja más módon nem érhető el, valamint az egészségügyi ellátásokat finanszírozó szervezetek feladatainak ellátása,
- f) a társadalombiztosítási, illetve szociális ellátások megállapítása, amennyiben az az egészségi állapot alapján történik,
- g) az egészségügyi ellátásokra jogosultak részére a kötelező egészségbiztosítás terhére igénybe vehető szolgáltatások rendelkezésének és nyújtásának, valamint a gazdaságos gyógyszer-, gyógyászati segédeszköz- és gyógyászati ellátás rendelkezési szabályai betartásának a vizsgálata, továbbá a külön jogszabály szerinti szerződés alapján a jogosultak részére nyújtott ellátások finanszírozása, illetve az ártámogatás elszámolása,
- h) bűnüldözés, továbbá a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben meghatározott feladatok ellátására kapott felhatalmazás körében bűnmegelőzés,
- i) a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott feladatok ellátása, az abban kapott felhatalmazás körében,
- j) közigazgatási hatósági eljárás,
- k) szabálysértési eljárás,
- l) ügyészégi eljárás,
- m) bírósági eljárás,
- n) az érintettnek nem egészségügyi intézményben történő elhelyezése, gondozása,
- o) a munkavégzésre való alkalmasság megállapítása függetlenül attól, hogy ezen tevékenység munkaviszony, közalkalmazotti és közszolgálati jogviszony, hivatásos szolgálati viszony vagy egyéb jogviszony keretében történik,
- p) közoktatás, felsőoktatás és szakképzés céljából az oktatásra, illetve képzésre való alkalmasság megállapítása,
- q) a katonai szolgálatra, illetve a személyes honvédelmi kötelezettség teljesítésére való alkalmasság megállapítása,
- r) munkanélküli ellátás, foglalkoztatás elősegítése, valamint az ezzel összefüggő ellenőrzés,
- s) az egészségügyi ellátásokra jogosultak részére vényen rendelt gyógyszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás folyamatos és biztonságos kiszolgáltatása, illetve nyújtása érdekében,
- t) a munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések - ideértve a fokozott expozíciós eseteket is - kivizsgálása, nyilvántartása és a szükséges munkavédelmi intézkedések megtétele.

(3) Az (1)-(2) bekezdésekben meghatározott céloktól eltérő célra is lehet az érintett, illetve törvényes vagy meghatalmazott képviselője (a továbbiakban együtt: törvényes képviselő) - megfelelő tájékoztatáson alapuló - írásbeli hozzájárulásával egészségügyi és személyazonosító adatot kezelni.

(4) Az (1)-(2) bekezdések szerinti adatkezelési célokra csak annyi és olyan egészségügyi, illetve személyazonosító adat kezelhető, amely az adatkezelési cél megvalósításához elengedhetetlenül szükséges.

...

7. §

(1) Az adatkezelő - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel -, továbbá az adatfeldolgozó az orvosi titkot köteles megtartani.

(2) Az adatkezelő mentesül a titoktartási kötelezettség alól, ha

a) az egészségügyi és személyazonosító adat továbbítására az érintett, illetve törvényes képviselője írásban hozzájárult, az abban foglalt korlátozásokon belül, valamint

b) az egészségügyi és személyazonosító adat továbbítása törvény előírásai szerint kötelező.

(3) Az érintett jogosult tájékoztatást kapni a gyógykezeléssel összefüggésben történő adatkezelésről, a rá vonatkozó egészségügyi és személyazonosító adatokat megismerheti, az egészségügyi dokumentációba betekinthez, valamint azokról - saját költségére - másolatot kaphat.

(4) A (3) bekezdés szerinti jog

a) az érintett ellátásának időtartama alatt az általa írásban felhatalmazott személyt,

b) az érintett ellátásának befejezését követően az általa teljes bizonyító erejű magánokiratban felhatalmazott személyt

illeti meg.

(5) A beteg életében, illetőleg halálát követően az érintett házastársa, egyeneságbeli rokona, testvére, valamint élettársa - írásbeli kérelme alapján - akkor is jogosult a (3) bekezdés szerinti jog gyakorlására, ha

a) az egészségügyi adataira

aa) a házastárs, az egyeneságbeli rokon, a testvér, illetve az élettárs, valamint leszármazóik életét, egészségét befolyásoló ok feltárása, illetve

ab) az aa) pont szerinti személyek egészségügyi ellátása céljából

van szükség, és

b) az egészségügyi adat más módon való megismerése, illetve az arra való következtetés nem lehetséges.

(6) Az (5) bekezdés szerinti esetben csak azoknak az egészségügyi adatoknak a megismerése lehetséges, amelyek az (5) bekezdés a) pontja szerinti okkal közvetlenül összefüggésbe hozhatóak.

(7) Az érintett halála esetén törvényes képviselője, közeli hozzátartozója, valamint örököse - írásos kérelme alapján - jogosult a halál okával összefüggő vagy összefüggésbe hozható, továbbá a halál bekövetkezését megelőző gyógykezeléssel kapcsolatos egészségügyi adatokat megismerni, az egészségügyi dokumentációba betekinteni, valamint azokról - saját költségére - másolatot kapni.

...

13. §

Az érintett (törvényes képviselője) köteles a betegellátó felhívására egészségügyi és személyazonosító adatait átadni,

a) ha valószínűsíthető vagy beigazolódott, hogy az 1. számú mellékletben felsorolt valamely betegség kórokozója által fertőződött, vagy fertőzőes eredetű mérgezésben, illetve fertőző betegségben szenved, kivéve a 15. § (6) bekezdése szerinti esetet,

b) ha arra a 2. számú mellékletben felsorolt szűrő- és alkalmassági vizsgálatok elvégzéséhez van szükség,

c) heveny mérgezés esetén,

d) ha valószínűsíthető, hogy az érintett a 3. számú melléklet szerinti foglalkozási eredetű megbetegedésben szenved,

e) ha az adatszolgáltatásra a magzat, illetve a kiskorú gyermek gyógykezelése, egészségi állapotának megőrzése vagy védelme érdekében van szükség,

f) ha bűnüldözés, bűnmegelőzés céljából, továbbá ügyészségi, bírósági eljárás, illetve szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás során az illetékes szerv a vizsgálatot elrendelte,

g) ha az adatszolgáltatásra a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szerinti ellenőrzés céljából van szükség.

...

15./A §

(1) Az észlelő orvos köteles haladéktalanul továbbítani a munkavédelmi hatóságnak a munkavállaló egészségügyi és személyazonosító adatait, ha

a) a 3. számú melléklet szerinti foglalkozási eredetű megbetegedést észlel vagy annak gyanúja merül fel,

b) az érintett foglalkozása gyakorlása közben, azzal összefüggésben

ba) a 4. számú mellékletben szereplő anyag hatásának van kitéve, és szervezetében az anyag koncentrációja a megengedett mértéket meghaladja, valamint

bb) zaj esetében a 4000 Hz-en 30 dB bármely fülön bekövetkező halláscsökkenés fordul elő.

(2) A munkavédelmi hatóság és a tevékenységének ellátását segítő munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv a 4. § (2) bekezdés t) pontja szerinti célból, a munkabalesetek, a foglalkozási megbetegedések és fokozott expozíciós esetek kivizsgálása, nyilvántartása érdekében, a feladat ellátásához szükséges ideig és mértékben kezelheti a munkavállaló személyazonosító és egészségügyi adatait.

(3) A (2) bekezdés szerinti cél megvalósulása érdekében a munkavédelmi hatóság a szükséges adatokat továbbítja a (2) bekezdés szerinti munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv részére.

Népegészségügyi célból történő adatkezelés

16. §

(1) Amennyiben az érintett újszülött vagy csecsemő a Betegségek Nemzetközi Osztályozása szerinti valamely veleszületett rendellenességben szenved (Q00-Q99), a 4. § (1) bekezdés b)-c) pontjai és a (2) bekezdés b) pontja szerinti célból a kezelést végző orvos az érintett személyazonosító és egészségügyi adatait, valamint törvényes képviselője nevét és lakcímét továbbítja a külön jogszabály szerint vezetett Veleszületett Rendellenességek Országos Nyilvántartása részére.

(2) Amennyiben a magzatnál olyan elváltozást észlelnek, amely veleszületett rendellenességet eredményezhet, az (1) bekezdés szerint kell eljárni azzal, hogy az érintett személyazonosító adatait a várandós nő adatait kell érteni.

(3) A Veleszületett Rendellenességek Országos Nyilvántartását vezető szerv az (1) bekezdés szerint hozzá beérkezett adatok alapján a veleszületett fejlődési rendellenességek okainak feltárása céljából, azok megelőzése érdekében elkészített kérdőívet megküldi a gondozást végző területi védőnő számára,

aki azt a törvényes képviselő önkéntes tájékoztatása alapján kitölti, és visszaküldi a Veleszületett Rendellenességek Országos Nyilvántartása részére.

(4) Spontán vagy indukált magzati halálozás, illetve halvaszületés esetén a (3) bekezdés szerinti kérdőívet a kezelőorvos tölti ki.

(5) A 4. § (1) bekezdés b)-c) pontjai és a 4. § (2) bekezdés b) pontja szerinti célból daganatos eredetű betegség észlelése esetén a betegellátó továbbítja az érintett egészségügyi és személyazonosító adatait a külön jogszabály szerint vezetett Nemzeti Rákregiszternek.

(6) Az egészségbiztosítási szerv - a 4. § (1) bekezdés c)-d) pontjai és a 4. § (2) bekezdés b) pontja szerinti célból - az egyes daganatos betegségekkel kapcsolatos epidemiológiai és népegészségügyi, valamint ellátásmegfelelőségi vizsgálatok tervezése, értékelése érdekében a feladat ellátásához szükséges mértékben és ideig kezelheti az érintett egészségügyi és személyazonosító adatait, és azokat továbbítja az (5) és (7) bekezdés szerinti, daganatos eredetű megbetegedéseket nyilvántartó regiszterek részére.

(7) A 4. § (1) bekezdés b)-c) pontjai és a 4. § (2) bekezdés b) pontja szerinti célból, a gyermekek daganatos eredetű megbetegedéseinek nyilvántartása érdekében a külön jogszabály szerint vezetett, az érintett egészségügyi és személyazonosító adatait tartalmazó Gyermekekönkológiai Regiszter működik.

(8) A 4. § (1) bekezdés b)-c) pontjai és a 4. § (2) bekezdés b) pontja szerinti célból a Központi Statisztikai Hivatal az elhunytak személyazonosításra alkalmas halálozási adatait a külön törvény szerint meghatározott adattartalommal az adatok teljessége és összefüggése ellenőrzésének befejezését követő 5 napon belül továbbítja az (5) és a (7) bekezdés szerinti, daganatos eredetű megbetegedéseket nyilvántartó regiszterek részére. Az (5)-(7) bekezdés szerinti regiszterek az adatfeldolgozás befejezésétől számított 8 napon belül a regiszterekben nem nyilvántartott, illetve az adatfeldolgozás során nyilvántartásba nem vett elhunytak adatait kötelesek megsemmisíteni.

16/A. §

(1) A lakossági célzott szűrővizsgálatok, a népegészségügyi szűrővizsgálatok, valamint a népegészségügyi szűrővizsgálatok körébe is tartozó szűrést végző egészségügyi szolgáltatók szűrővizsgálatai (a továbbiakban együtt: szűrővizsgálat) eredményeinek értékelése, monitorozása érdekében - a 4. § (1) bekezdés c) és d) és a 4. § (2) bekezdés b) pontjai szerinti célból - a feladat ellátásához szükséges mértékben és ideig az egészségügyi államigazgatási szerv kezelheti a szűrővizsgálaton részt vevő személyek egészségügyi adatait személyazonosításra alkalmatlan módon.

(2) Az (1) bekezdés szerinti célból történő adatkezelés érdekében a 16. § (5) bekezdés szerinti Nemzeti Rákregiszter továbbítja az egészségügyi államigazgatási szerv részére a népegészségügyi szűrővizsgálat keretében észlelt daganatos eredetű megbetegedésekre vonatkozó egészségügyi adatokat

17. §

(1) Az egészségügyi szakember-képzés céljából - a betegellátó és a (2) bekezdés kivételével - az érintett (törvényes képviselője) hozzájárulásával lehet jelen a gyógykezelés során orvos, orvostanhallgató, egészségügyi szakdolgozó, egészségügyi főiskola, egészségügyi szakiskola vagy egészségügyi szakközépiskola hallgatója, valamint tanulója.

(2) Az egészségügyi ellátóhálózat egészségügyi szakember-képzésre kijelölt intézményeiben az érintett (törvényes képviselője) (1) bekezdés szerinti hozzájárulására nincs szükség. Erről az érintettet (törvényes képviselőjét) fekvőbeteg-intézmény esetén legkésőbb az intézménybe történő beutaláskor, beutaló hiányában a felvételt közvetlenül megelőzően, az egészségügyi ellátóhálózat egyéb intézményei esetén legkésőbb a gyógykezelés megkezdése előtt tájékoztatni kell.

18. §

19. §

(1) A 4. § (2) bekezdés b)-c) pontjai szerinti célból az egészségügyért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) és az irányítása alá tartozó országos szervek és intézetek, továbbá az egészségügyi államigazgatási szerv - saját szakterületén - kezelheti az esetszám meghatározása céljából a cél eléréséig az érintett TAJ számát és egészségügyi adatait, továbbá személyazonosító adatai közül

minden olyan adatot, amely önmagában nem teszi lehetővé az érintett személyének azonosítását (pl. nem, életkor, postai irányítószám).

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt adatokat az ott meghatározott célból az egészségügyi ellátóhálózat, illetve az egészségügyi államigazgatási szerv továbbítja az (1) bekezdés szerinti szervek részére.

20. §

(1) Az érintett egészségügyi adatai statisztikai célra - a (2)-(3) bekezdésekben foglaltak kivételével - személyazonosításra alkalmatlan módon kezelhetők.

(2) Az érintett egészségügyi és személyazonosító adata statisztikai célú felhasználásra személyazonosításra alkalmas módon az érintett írásbeli hozzájárulásával adható át.

(3) Élveszületés és halálozás esetén a születés, illetve halálozás helye szerint illetékes anyakönyvvezető útján a Központi Statisztikai Hivatal részére az egészségügyi és személyazonosító adatokat át kell adni. A születéssel, illetve halálozással kapcsolatos események anyakönyvezése céljából teljesítendő bejelentési kötelezettsége során a betegellátó megismerheti és továbbíthatja elveszületés esetén a gyermek szülei, halálozás esetén az életben lévő házastárs, bejegyzett élettárs személyi azonosító adatait.

(4) A nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettség teljesítéséhez, az egészségpolitikai döntésekhez, az egészségügyi ellátás tervezéséhez, szervezéséhez, a népegészségügyi mutatók monitorozásához, illetve a minőségi és biztonsági követelmények érvényesülésének ellenőrzéséhez szükséges, az egészségügyi ellátóhálózat által, továbbá az egészségbiztosítási szerv által finanszírozási célból gyűjtött és kezelt, személyazonosításra alkalmatlan ágazati, szakmai adatok körét, az adatkezelés és az adattovábbítás rendjét a miniszter határozza meg.

(5) Az egészségbiztosítási szerv által finanszírozási célból gyűjtött adatok személyazonosításra alkalmatlan módon a (4) bekezdés szerinti célból is kezelhetők és az ott meghatározott módon továbbíthatók.

21. §

(1) Tudományos kutatás céljából az intézményvezető vagy az adatvédelmi felelős engedélyével a tárolt adatokba be lehet tekinteni, azonban tudományos közleményben nem szerepelhetnek egészségügyi és személyazonosító adatok oly módon, hogy az érintett személyazonosság megállapítható legyen. Tudományos kutatás során a tárolt adatokról nem készíthető személyazonosító adatokat is tartalmazó másolat.

(2) Az (1) bekezdés alapján a tárolt adatokba betekintett személyekről, a betekintés céljáról és időpontjáról nyilvántartást kell vezetni. A nyilvántartás kötelező megőrzési ideje 10 év.

(3) A kutatási kérelem megtagadását az intézményvezető vagy az adatvédelmi felelős köteles írásban megindokolni. A kérelem megtagadása esetén a kérelmező bírósághoz fordulhat. A per megindítására és az eljárás lefolytatására a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 21. § (2)-(7) bekezdésének szabályai az irányadók.

...

23. §

(1) A következő szervek írásbeli megkeresésére a kezelést végző orvos az érintett egészségügyi és a megkereső szerv által törvény alapján kezelhető, az azonosításhoz szükséges személyazonosító adatait átadja a megkereső szervnek. A megkeresésben a 4. § (4) bekezdésének megfelelően fel kell tüntetni a megismerni kívánt egészségügyi és személyazonosító adatokat. A megkereső szervek a következők lehetnek:

a) büntetőügyben a nyomozó hatóság, az ügyészség, a bíróság, az igazságügyi orvosszakértő, polgári és közigazgatási hatósági ügyben az ügyészség, a bíróság, az igazságügyi orvosszakértő,

b) szabálysértési eljárás során az eljárást lefolytató szervek,

c) hadköteles személy esetén az illetékes jegyző, a hadkiegészítő parancsnokság, illetve a katonai egészségügyi alkalmazásokról szóló bizottság,

d) a nemzetbiztonsági szolgálatok, a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott feladatok ellátása érdekében, az abban kapott felhatalmazás körében,

e) közigazgatási hatósági ügyben a tényállás tisztázásához szükséges mértékben az Egészségbiztosítási Felügyelet.

(2) A megkeresésben az adatkezelés pontos célját és a kért adatok körét meg kell jelölni.

(3) A kezelést végző orvos a nyomozó hatóságot a „halaszthatatlan intézkedés” jelzéssel ellátott, külön jogszabályban előírt ügyészi jóváhagyást nélkülöző megkeresésére is köteles tájékoztatni az általa kezelt, az adott ügygel összefüggő egészségügyi és személyazonosító adatokról.

...

25. §

Egészségügyi és személyazonosító adatot közigazgatási hatósági eljárás, illetve az érintettnek intézményi elhelyezése, gondozása céljából akkor lehet továbbítani, ha arra az érintett jogai érvényesítéséhez vagy kötelezettségei teljesítéséhez van szükség.

26. §

Amennyiben az érintett egészségügyi adatai más személyt is érintenek, az egészségügyi és személyazonosító adatok továbbításához e harmadik személy (törvényes képviselője) írásbeli hozzájárulását be kell szerezni. Nincs szükség a hozzájárulásra a 13. §, a 20. § (3) bekezdése és a 23. § (1) bekezdés a) pont szerinti esetekben azzal, hogy polgári peres eljárás során a harmadik személyt érintő - szexuális úton terjedő fertőző betegségekre vonatkozó - egészségügyi adat nem adható ki.

29. §

(1) A betegellátó nyilvántartja

a) azokat az érintetteket, akikről bebizonyosodott vagy valószínűsíthető, hogy az 1. számú melléklet szerinti fertőző betegségben szenvednek. Ezzel összefüggésben nyilván kell tartani a megelőző gyógyszeres kezelésre, a szűrővizsgálatra, a járványügyi megfigyelésre, a járványügyi ellenőrzésre, a járványügyi zárlatra kötelezett személyeket,

b) a védőoltásra kötelezett személyeket,

c) azokat, akik kábítószer-élvezők, gyógyszert káros mértékben fogyasztók, illetve egyéb, hasonló jellegű függőséget okozó anyagot használnak.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja szerinti, továbbá a védőoltásban részesített személyeket a tisztiorvos is nyilvántartja.

(3) Az (1) bekezdés c) pontja szerinti személyekre vonatkozó egészségügyi és személyazonosító adatokat egymástól elkülönítetten kell tárolni.

(4) A háziorvos a hozzá bejelentkezett érintett kórtörténetében tartja nyilván annak - általa ismert - valamennyi egészségügyi adatát.

(5) A gyógyszerész nyilvántartást vezet az orvosi rendelvényre kábítószer igénybe vett érintettekről.

30. §

(1) Az egészségügyi dokumentációt - a képkötő diagnosztikai eljárással készült felvételek, az arról készített leletek, valamint a (7) bekezdés kivételével - az adatfelvételtől számított legalább 30 évig, a zárójelentést legalább 50 évig kell megőrizni. A kötelező nyilvántartási időt követően gyógykezelés vagy tudományos kutatás érdekében - amennyiben indokolt - az adatok továbbra is nyilvántarthatók. Ha a további nyilvántartás nem indokolt - a (3) bekezdés kivételével - a nyilvántartást meg kell semmisíteni.

(2) Képkötő diagnosztikai eljárással készült felvételt, valamint a felvétel esetén az arról készített leletet kell - a felvétel készítésétől számított - legalább 30 évig megőrizni.

(3) Amennyiben az egészségügyi dokumentációnak tudományos jelentősége van, a kötelező nyilvántartási időt követően át kell adni a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár részére.

(4) A dokumentációt kezelő jogutód nélküli megszűnése esetén - az (5) bekezdés kivételével -

a) a tudományos jelentőségű egészségügyi dokumentációt a (3) bekezdés szerinti levéltárnak,

b) az egyéb egészségügyi dokumentációt a központi költségvetési szervek esetében a Kormány által kijelölt szervnek, egyéb intézmények esetében az egészségügyi államigazgatási szervnek

kell átadni.

(5) Amennyiben a dokumentációt kezelő jogutód nélkül szűnik meg, de az általa korábban ellátott feladatokat más szerv látja el,

a) a dokumentációt kezelő megszűnésének időpontját megelőző tíz évben keletkezett egészségügyi dokumentációt a feladatot ellátó szerv,

b) az a) pont alapján átadásra nem kerülő egészségügyi dokumentációt a 30. § (4) bekezdés b) pontja szerinti adatkezelő

részére kell átadni.

(6) A meg nem semmisített, illetve a (2) bekezdés szerinti levéltárnak átadott egészségügyi dokumentációra e törvény előírásai értelemszerűen vonatkoznak.

(7) A gyógyszerár a vényeket - a kábítószeres és pszichotróp anyagot tartalmazó gyógyszerre vonatkozó vények kivételével - 3 évig őrzi meg. A kábítószeres és pszichotróp anyagot tartalmazó gyógyszerre vonatkozó vényeket 5 évig kell megőrizni. A kötelező őrzési időt követően a vényeket meg kell semmisíteni.

(8) Az adatmegőrzés érdekében folyamatosan biztosítani kell, hogy az adathordozó az adott technikai feltételek mellett olvasható maradjon, vagy olvasható állapotba kerüljön.

32. §

(1) Az egészségügyi intézményen belül az egészségügyi és személyazonosító adatok védelméért, a nyilvántartás megőrzéséért az adatot kezelő intézmény vezetője felelős.

(2) Az intézményvezető tevékenysége során

a) gondoskodik az adatvédelmi szabályok betartásáról,

b) ellenőrzi az adatkezelők és adatfeldolgozók adatkezeléssel, illetve adatfeldolgozással összefüggő tevékenységét,

c) kezdeményezi az adatvédelem, illetve az adatbiztonság területén kifejlesztett új technológiák és eszközök alkalmazását,

d) biztosítja az adatkezeléssel és adatfeldolgozással foglalkozó személyek adatkezelési oktatását,

e) tudományos kutatás esetén [21. § (1) bekezdés] engedélyezi az egészségügyi dokumentációba való betekintést,

f) kijelöli az adatvédelmi felelőst (felelősöket),

g) ellenőrzi az adatvédelmi felelős (felelősök) tevékenységét,

h) gondoskodik az intézmény adatvédelmi szabályzatának elkészítéséről,

i) dönt a kötelező nyilvántartási időt követően a nyilvántartott adatok további tárolásáról vagy megsemmisítéséről.

(3) A (2) bekezdés a)-e) pontjai szerinti tevékenységet az adatvédelmi felelős is elláthatja.

(4) A szervezeti egységenként 20 főnél több adatkezelőt foglalkoztató munkáltató esetén az intézményvezető - szervezeti egységenként - adatvédelmi felelőst jelöl ki. Adatvédelmi felelősnek

- a) szakorvos szakképesítéssel rendelkező orvos, vagy
 - b) legalább 2 év joggyakorlattal rendelkező jogi egyetemi végzettségű személy, vagy
 - c) felsőfokú végzettségű, az egészségügyi adatkezelésben legalább 2 év gyakorlatot szerzett személy jelölhető ki.
- ...

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény paragrafusai

136. §

(1) A beteg vizsgálatával és gyógykezelésével kapcsolatos adatokat az egészségügyi dokumentáció tartalmazza. Az egészségügyi dokumentációt úgy kell vezetni, hogy az a valóságnak megfelelően tükrözze az ellátás folyamatát.

(2) Az egészségügyi dokumentációban fel kell tüntetni

- a) a beteg személyazonosító adatait,
 - b) cselekvőképes beteg esetén az értesítendő személy, kiskorú, illetve gondnokság alatt álló beteg esetében a törvényes képviselő nevét, lakcímét, elérhetőségét,
 - c) a kórelőzményt, a kórtörténetet,
 - d) az első vizsgálat eredményét,
 - e) a diagnózist és a gyógykezelési tervet megalapozó vizsgálati eredményeket, a vizsgálatok elvégzésének időpontját,
 - f) az ellátást indokoló betegség megnevezését, a kialakulásának alapjául szolgáló betegséget, a kísérőbetegségeket és szövődményeket,
 - g) egyéb, az ellátást közvetlenül nem indokoló betegség, illetve a kockázati tényezők megnevezését,
 - h) az elvégzett beavatkozások idejét és azok eredményét,
 - i) a gyógyszeres és egyéb terápiát, annak eredményét,
 - j) a beteg gyógyszer-túlérzékenységre vonatkozó adatokat,
 - k) a bejegyzést tévő egészségügyi dolgozó nevét és a bejegyzés időpontját,
 - l) a betegnek, illetőleg tájékoztatásra jogosult más személynek nyújtott tájékoztatás tartalmának rögzítését,
 - m) a beleegyezés [15. § (3) bekezdés], illetve visszautasítás (20-23. §) tényét, valamint ezek időpontját,
 - n) minden olyan egyéb adatot és tényt, amely a beteg gyógyulására befolyással lehet.
- (3) Az egészségügyi dokumentáció részeként meg kell őrizni:
- a) az egyes vizsgálatokról készült leleteket,
 - b) a gyógykezelés és a konzílium során keletkezett iratokat,
 - c) az ápolási dokumentációt,
 - d) a képződiagnosztikus eljárások felvételeit, valamint
 - e) a beteg testéből kivett szövetmintákat.

...

Szeged, 2010. május 29.

Dr. Alexin Zoltán,
okl. matematikus